

ΑΝΟΙΧΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Art 33

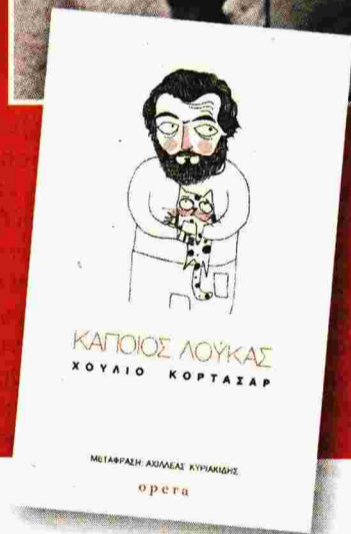
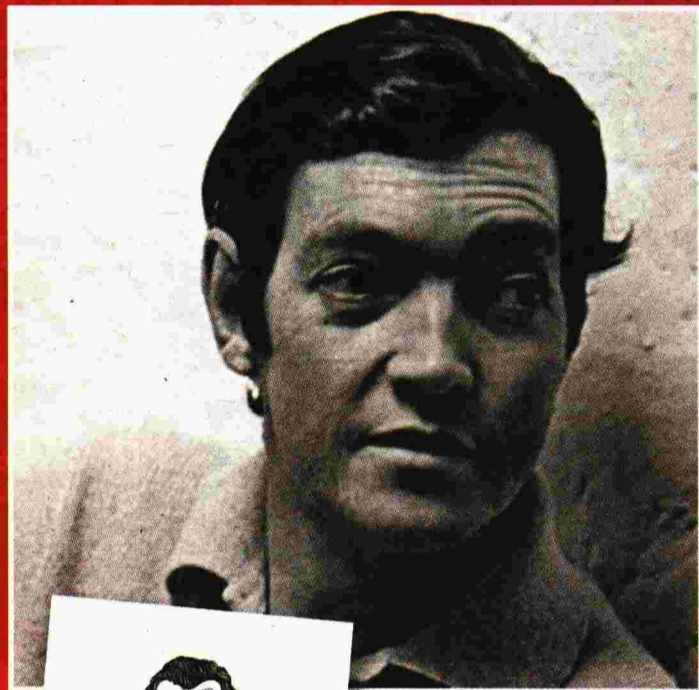
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΜΙΣΕΛ ΦΑΪΣ

30-31 Μαρτίου 2019 Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ

► Του **ΑΚΗ ΠΑΠΑΝΤΩΝΗ**

Ο Χούλιο Κορτάσαρ πέθανε στο Παρίσι το 1984, σε ηλικία 69 ετών. Ήδη όμως από τη δεκαετία του '50 ισχυριζόταν, σε τοποθετήσεις και συνεντεύξεις του, πως ο «λογοτεχνικός ήρωας» δεν υφίσταται πια και πως, στην ουσία, οι σύγχρονοι πρωταγωνιστές λογοτεχνικών έργων είναι είτε «συνεργοί» του συγγραφέα είτε «μάρτυρες» της εκάστοτε συγγραφικής προσπάθειας και αφήγησης. Το τελευταίο βιβλίο που έγραψε ο Κορτάσαρ πριν από τον θάνατό του ήταν το «Κάποιος Λούκας», μια πυκνή νουβέλα όπου ο Λούκας μοιάζει άλλοτε με αυτοβιογραφικό καθρέφτισμα του ίδιου του συγγραφέα, άλλοτε με συνεργό του (ακριβώς όπως διακήρυττε ο Κορτάσαρ). Με μια σειρά μικρών κεφαλαίων που συχνά προσιδιάζουν σε αυτόνομες ιστορίες-μπονσάι, όπως η εναρκτήρια όπου ο Λούκας πολεμάει τον εαυτό του εν είδει δυσκατάβλητης Λερναίας Υδρας, ο συγγραφέας χτίζει μια επαγωγική, θρυμματισμένη, αλλά κάθε άλλο παρά ασύνδετη τοιοχογραφία. Με τη γνωστή, ήδη από το «Κουτσό», παιγνιώδη προσέγγισή του στη γλώσσα και τη δομή, ο Κορτάσαρ χτίζει μέσω του Λούκας, ενός συγγραφέα που ζει στο Παρίσι (όπως άλλωστε και ο επινοητής του), έναν κόσμο στον οποίο αντικαθρεφτίζονται η φιλοσοφία του για τη ζωή, οι αδυναμίες, οι προτιμήσεις ή οι απέχθειες που ο ίδιος φαίνεται να είχε. Η πολιτική, τα νιάτα και τα γηρατειά, η φιλία και ο φόβος του τέλους, το γράψιμο αλλά και η μουσική είναι μερικά μόνο από τα στοιχεία που ο Λούκας τεκμαίρεται εξ ονόματος του Κορτάσαρ – κι ο αναγνώστης παρασύρεται στο παιχνίδι του να βάλει στη σειρά τα κομμάτια του παζλ που συνθέτουν το «όλο» του μυστηριώδους Λούκας, χωρίς όμως να κάνει λεπτό από τα μάτια του το παράλληλα συντιθέμενο «όλο» του Χιλιανού συγγραφέα. Μάλιστα, το ότι ο Λούκας μοιάζει να αφηγείται κάνοντας έναν τελικό απολογισμό του βίου του, ενισχύει ακόμα περισσότερο τη (λιγότερο ή περισσότερη) υποσυνείδητη σύνδεση που κάνει ο αναγνώστης ανάμεσα σε συγγραφέα και πρωταγωνιστή. Τελικά (και μέσα από ακόμα μία προσεγγισμένη και απολαυστική μετάφραση του Αχιλλέα Κυριακίδη) ο Κορτάσαρ μοιάζει να επιμένει πως και ο θάνατος δεν είναι παρά ένα παιχνίδι: το παιχνίδι τού ποιος θα θυμάται να πει οτιδήποτε για

Μνήμη είναι όσα θυμούνται οι άλλοι από εσένα

ΧΟΥΛΙΟ ΚΟΡΤΑΣΑΡ

«Κάποιος Λούκας»

Νουβέλα

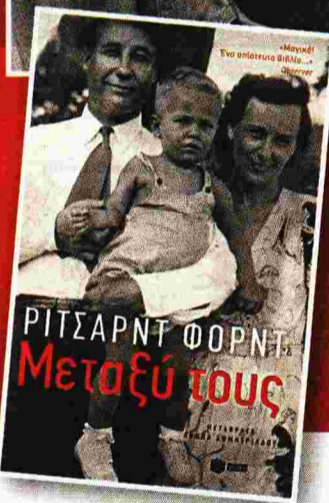
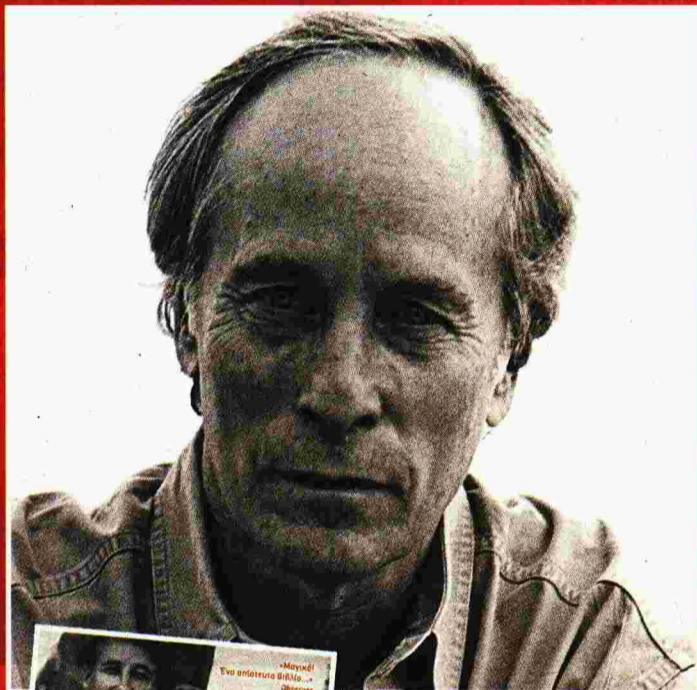
Μετάφραση: Αχιλλέας Κυριακίδης

Όπερα, 2018, σελ 184.

σένα και για το πώς έβλεπες τον κόσμο γύρω σου.

Από την άλλη μεριά, ο πολυβραβευμένος Αμερικανός συγγραφέας Ρίτσαρντ Φορντ, γνωστός για την τριλογία (ή μάλλον τετραλογία) με ήρωα τον μεσοαστό Φρανκ Μπάσκοουμπ, ήδη στα 75 του σήμερα, μας δίνει ένα ολιγοσέλιδο δίπτυχο χρονικό μέσω του οποίου κάνει έναν (αυτο)βιογραφικό απολογισμό της ζωής των γονιών του. Στο «Μεταξύ τους» θα περίμενε ίσως κανείς ο Φορντ να μας δώσει έναν μυθιστορηματικό απολογισμό του βίου και της πολιτείας των γονιών του – αντ' αυτού γράφει στην ουσία ένα «αντι-χρονικό» σε δύο διακριτά μέρη. Στο πρώτο, γραμμένο πολύ πρόσφατα εν έτει 2015, ο συγγραφέας μιλά για την ανάμνηση της ζωής (και του θανάτου) του πατέρα του. Στο δεύτερο, γραμμένο στις αρχές

της δεκαετίας του '80, μιλά για τη μητέρα του. Το βιβλίο αποτελεί «αντι-χρονικό» κυρίως επειδή ο Φορντ προσεγγίζει τη ζωή των γονιών του ως παρεϊσακτος – και έτσι το «Μεταξύ τους» χάνει μερικές την όποια ιστορική χροιά είχε (ως αποτέλεσμα της εικόνας ενός μικρού παιδιού στην αγκαλιά των δικών του) και μετατρέπεται στην ουσία σε εμπόδιο, σε ένα σάρκινο πέτασμα που ήρθε να χωρίσει τον Πάρκερ από την Εντνα Φορντ. Συμβιβασμένοι καθώς φαίνεται πως ήταν οι δυο τους με το να μείνουν άκληροι, η γέννηση του Ρίτσαρντ 15 χρόνια μετά τον γάμο τους ήρθε να αλλάξει τις ισορροπίες της (σχεδόν) νομαδικής ζωής τους στον αμερικανικό Νότο. Ο συγγραφέας μάλιστα, θέλοντας προφανώς να εντείνει την αίσθηση απόσχισης του πατέρα από τη μητέρα του με την έλευσή του, δεν επιχειρεί να ενώσει δομικά ή στιλιστικά τα δύο μέρη του βιβλίου – ο «χωρι-

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΦΟΡΝΤ

«Μεταξύ τους»

Χρονικό

Μετάφραση: Αθηνά Δημητριάδου

Πατάκης, 2018, σ. 184.

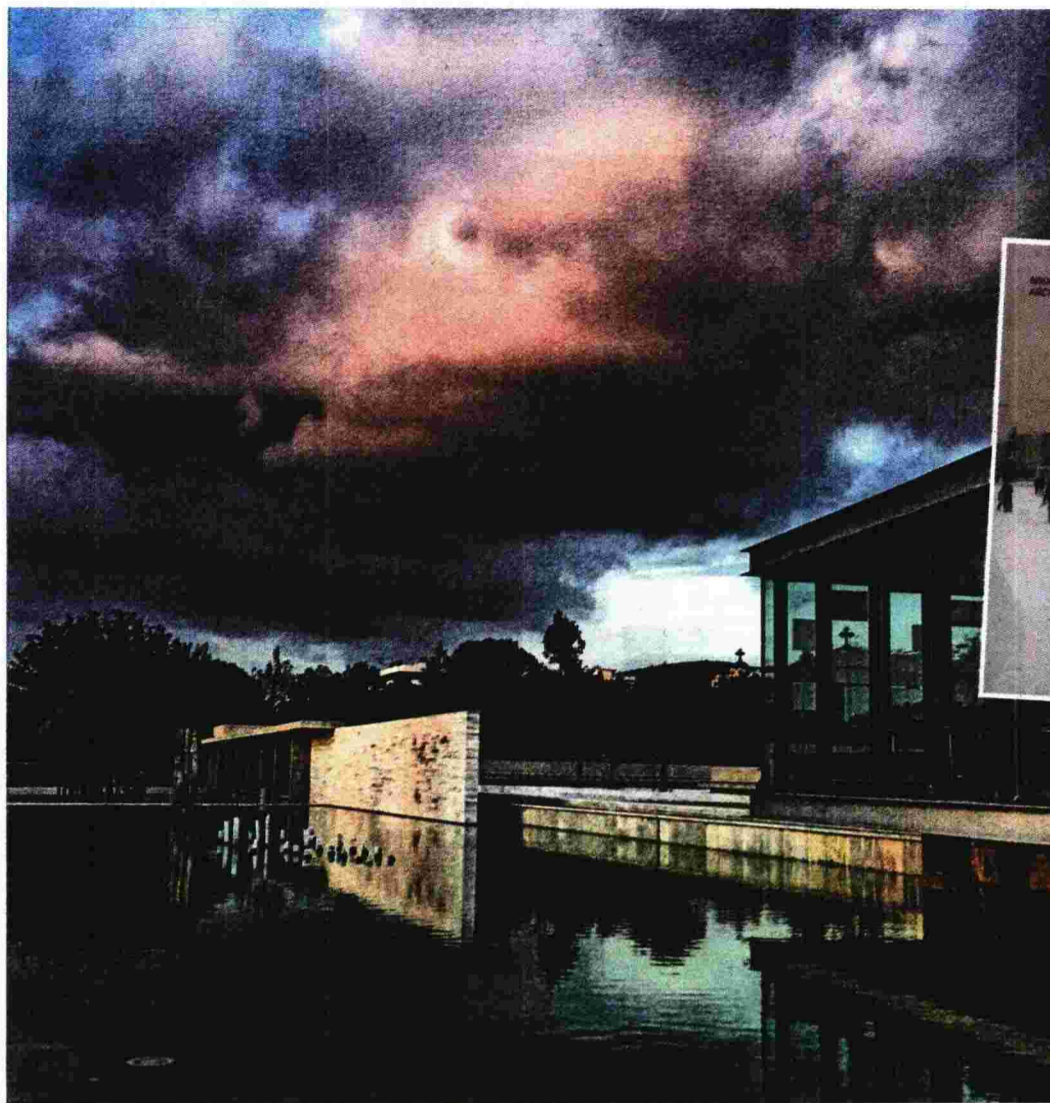
την ερωτική της ζωή είναι εξίσου γλαφυρή και αφήνει τις σιωπές μεταξύ των εμπλεκόμενων προσώπων να μιλούν τόσο εύγλωττα όσο μόνο ο Φορντ γνωρίζει να το κάνει.

Εν κατακλείδει, τόσο ο Κορτάσαρ όσο και ο Φορντ, δύο συγγραφείς σπουδαίοι μα ριζικά διαφορετικοί στην προσέγγισή τους, συγκλίνουν εδώ στο εξής: στην «επίγευση» των αναμνήσεων που έχουν οι άλλοι για εμάς ως το κύριο (αν όχι το μόνο) μέσο διά του οποίου συνεχίζουμε να υπάρχουμε μετά θάνατον. Κι αν ο Κορτάσαρ το έκανε προφητικά με επίκεντρο τον εαυτό του, ο Φορντ επικεντρώνεται μεν στην ιστορία του πατέρα και της μητέρας του, αλλά στην ουσία μιλά για τον ίδιο. Έτσι, και στα δύο βιβλία, η πρόσθεση ή αφαίρεση αφηγηματικών στιγμών σε ένα σύμπαν συμβάντων και αναμνήσεων είναι ξανά και ξανά ο καταλύτης αυτού που απομένει από την ίδια τη ζωή.

► Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ**

Τρεις εκδόσεις για τον ίδιο τόπο. Τον διεκδικούμε τον τελευταίο καιρό με μεγάλο πάθος από διάφορες πλευρές. Αλλά και άλλοτε στην Ιστορία, πεδίο συγκρούσεων και αντιδικιών. Το ελάχιστο αυτό δείγμα τίτλων με αναφορά στη Μακεδονία αγγίζει το παρόν και το παρελθόν με ποικίλους τρόπους, και γι' αυτό αποκαλύπτει μια πολυπλοκότητα που αγνοείται ή περιφρονείται ως αταίριαστη, αν όχι βλαβερή, από ορισμένες πλευρές σήμερα, εθισμένες να τα βλέπουν όλα απλουστευτικά, ως άσπρο-μαύρο.

Οι Μακεδ

ΝΙΚΗΦΟΡΙΔΗΣ & ΚΟΥΟΜΟ

«Δημόσιος χώρος εν αναμονή»

Ιανός, 2018

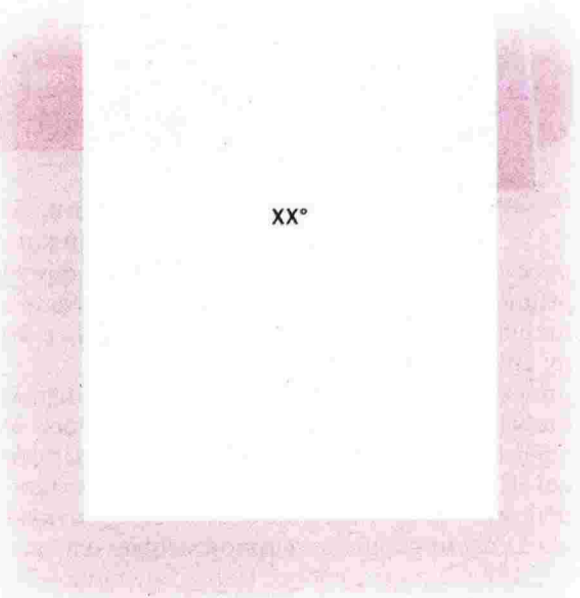
Σελ. 96

Κύριοι πληροφοριοδότες της είναι γυναίκες και το μέσον εξοικείωσης με τον κόσμο τους είναι η μουσική και ο χορός – εκεί δηλαδή που πρωτοστατούν στις κοινότητες αυτές. Πολύ σύντομα η εθνογράφος θα ανακαλύψει κενά και αποσιωπήσεις, που μαρτυρούν ανομολόγητες προς τα έξω πρακτικές μιας συνοχής που προσπαθεί να κρύψει τα ίχνη της απαγορευμένης από τις αρχές σλαβικής γλώσσας. Ομως αυτό μπερδεύει τα βήματα του χορού, προκαλεί αναντιστοιχίες. Σιγά σιγά ξετυλίγεται το νήμα διαδοχικών αποκαλύψεων και παραδοχών, που τεκμηριώνουν τις στρατηγικές των κατοίκων για να αντεπεξέλθουν στη «δοκιμασία της ελληνικότητας» όπου υποβάλλονται.

Το συναρπαστικό αυτό βιβλίο όμως προχωρεί πέρα από τις συνέπειες της βίαιης καταπίεσης της ταυτότητας στις παραμεθόριες αυτές κοινότητες, μετά τον πόλεμο και τον Εμφύλιο. Αγγίζει πιο σύγχρονα φαινόμενα, γνωστά άλλωστε παντού, όπως το πώς ξεχωρίζει ο «ντόπιος» από τον «πρόσφυγα» σε μια περιοχή με συνεχείς μετακινήσεις πληθυσμών, τον ρόλο που παίζουν οι κεντρικοί και οι κατά τόπους πολιτιστικοί σύλλογοι που κωδικοποιούν και κάνουν εύπεπτη την ντόπια «παράδοση» και τον ρόλο που επίσης παίζουν τα μουσικά όργανα και

XX° Φεστιβάλ Γαλλόφωνου Κινηματογράφου της Ελλάδος

XX° Festival du Film Francophone de Grèce

02 – 10.04.2019 Αθήνα – Athènes
11 – 17.04.2019 Θεσσαλονίκη – Thessalonique

www.festivalfilmfrancophone.gr

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΒΙΒΛΙΟ παρουσιάζει το σημαντικό έργο του γραφείου των Π. Νικηφορίδη και Μπ. Κουόμο, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Αυτή η ομάδα ταλαντούχων αρχιτεκτόνων έχει κερδίσει σημαντικές διακρίσεις σε διαγωνισμούς δημοσίων χώρων. Το κύριο κατασκευασμένο παράδειγμα της δουλειάς τους είναι η γνωστή διαμόρφωση της Νέας Παραλίας της Θεσσαλονίκης, σημερινού τοπίου της πόλης. Αποτελεί σημείο αναφοράς για κατοίκους και επισκέπτες, με διακριτικές σχεδιαστικές χειρονομίες που μοίρασαν τη ζώνη σε υπαίθρια «δωμάτια», μεταμόρφωσαν το θαλάσσιο μέτωπο της πόλης σε ελκυστικό τόπο συνάντησης, βόλτας, άσκησης για παρέες ή μεμονωμένα άτομα. Στο άμεσο μέλλον θα ξεκινήσει η εφαρμογή μιας πιο πρόσφατης μελέτης τους, πάλι βραβείο διαγωνισμού, για το στρατόπεδο Μελά της πόλης. Στην παρουσίαση του βιβλίου που έγινε στο βιβλιοπωλείο του Ιανού στην Αθήνα, οι αρχιτέκτονες έδωσαν μεγάλη έμφαση στην ελλειπτική διαχείριση και προστασία της Νέας Παραλίας από το Δημόσιο, με αποτέλεσμα να υφίσταται συχνά βανδαλισμούς. Οι καταγγελίες τους επαληθεύτηκαν αργότερα, όταν κάποιοι

(πάντα άγνωστοι, τους ξέρουμε καλά και από την Αθήνα) κατέστρεψαν ένα γλυπτό και κάποιοι άλλοι έκλεψαν φύλλα μεταλλικών επιστρώσεων. Ξέφραγο αμπέλι και την ίδια στιγμή, δημοφιλές έργο εξωραϊσμού; Και να η απορία: Τι να τους κάνουμε τους σπουδαίους αρχιτέκτονες όταν ο δημόσιος χώρος χρησιμεύει μόνο σε διεκδικήσεις;

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΒΙΒΛΙΟ, σε επανέκδοση του 2018, είναι μια ανθρωπολογική έρευνα της Μ. Ρόμπου-Λεβίδη σε 25 παραμεθόριες κοινότητες της Ανατολικής Μακεδονίας, κοντά στα σύνορα με τη Βουλγαρία, μια περιοχή που γνώρισε μεταπολεμικά ασφυκτικό καθεστώς επιτήρησης, επιβάλλοντας διάφορους τύπους ελέγχου πάνω στους κατοίκους με βασικό κριτήριο την εθνικιστική καθαρότητα. Η Μ. Ρόμπου-Λεβίδη ορίζει ως στόχο της «την ιστορική και πολιτική διάσταση των εθνογραφικών δεδομένων», κνηγώντας τη «συνάρθρωση» ανθρωπολογίας και ιστορίας, κάτι που επιτελεί διασχίζοντας την περιοχή προς όλες τις κατευθύνσεις, μόνη ή με ντόπια συντροφιά, για να τη γνωρίσει καλύτερα.

ονίες της Μακεδονίας

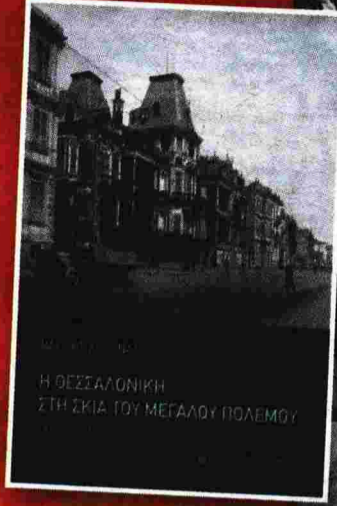
οι εκτελεστές τους, μπροστά στην επέλαση της παντοδύναμης τπλεόρασης.

Αν μπορούσα να ξεχωρίσω κάτι από αυτή την έρευνα, θα ήταν το κεφάλαιο 8, όπου περιγράφεται το πανηγύρι που γινόταν σε έναν εγκαταλειμμένο οικισμό, ένα «χωριό φαντασμάτων» πάνω στη μεθόριο με τη Βουλγαρία, την άλλοτε Λόφτσα (και τώρα, Ακρινό), όπου μαγικά, για την ελάχιστη διάρκεια του πανηγυριού, μαζεύονταν αυθόρμητα και ειρηνικά, ο καθένας κρατώντας την ταυτότητά του, προσκυνητές από τη Βουλγαρία και από την ελληνική επικράτεια, που κάποτε κατοικούσαν σε αυτόν τον τόπο. Θα ήταν, πιστεύω, πολύ χρήσιμο να μαθευτεί ευρύτερα πώς βίωσαν αυτοί οι πληθυσμοί την επιβεβλημένη κάθαρση ως εισιτήριο εισόδου στην εθνότητα.

τιωτικοί που αποβιβάστηκαν στη Θεσσαλονίκη, κάτω από την ηγεσία του στρατηγού Σαράιγ, γρήγορα τακτοποιήθηκαν σε «περιχαρακωμένο στρατόπεδο» στα ανατολικά της πόλης, χωριστά ο γαλλικός από τον αγγλικό τομέα, όμως η παρουσία τους ήταν παραπάνω από αισθητή σε μια τότε κοσμοπολίτικη Θεσσαλονίκη, πολύγλωσση – μια πραγματική Βαβέλ, όπως επιγράφεται σε ένα από τα κεφάλαια του βιβλίου. Δεν είναι μόνο οι στρατιώτες που κέρδιζαν σύντομες άδειες για να επισκεφθούν και να απολαύσουν τα αξιοθέατα της πόλης και να ξορκίσουν τη φρίκη του πολέμου, αλλά και οι συνοδευτικοί ανταποκριτές και φωτογράφοι, που φέρνουν αυτή τη βαλκανική πόλη ξαφνικά στο διεθνές προσκήνιο. Παράγεται έτσι ένα πλουσιότατο υλικό τεκμηρίωσης, το όνειρο κάθε ερευνητή.

Ο Β. Κολώνας, δεινός συλλέκτης ιστορικού υλικού, κάτι που έχει αποδείξει με πολλές ως τώρα πετυχημένες μελέτες του, είναι σε θέση, καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον, να το αξιοποιήσει κυριολεκτικά «ανασταίνοντας» αυτή τη σύντομη αλλά τόσο εντυπωσιακή χρονική περίοδο. Το βιβλίο του χωρίζεται σε 17 κεφάλαια, περιγράφοντας παραστατικά την τότε ζωή της πόλης. Η Θεσσαλονίκη δεν είναι

έτσι μια αφηρημένη έννοια, εγκλωβισμένη σε στατιστικά στοιχεία, σε γεωγραφικές-αρχιτεκτονικές δομές. Είναι ο πολύχρωμος πληθυσμός της, που τη ζωντανεύει και της δίνει νόημα. Έτσι, η «σκιά» του πολέμου, σύμφωνα με τον τίτλο του βιβλίου, δεν αποτελεί ένα χρονικό βγαλμένο από τις φρικαλεότητες αυτού του πολέμου - που ξέρουμε καλά από άλλες πηγές (πριν από λίγους μήνες γιορτάστηκε η επέτειος του τέλους του)- αλλά η χαρά της ζωής και η ανεμελιά όσων θέλουν να «ξεχαστούν», απολαμβάνοντας τις διασκέδασεις που τους προσφέρονται. Έτσι η Θεσσαλονίκη μετατρέπεται σε πόλη προσωρινής παραμονής στο πουθενά, ένας φανταστικός παράδεισος για αυτούς τους «κηπουρούς του Σαράιγ», όπως τους αποκάλεσαν κοροϊδευτικά τότε οι δημοσιογράφοι. Γιατί η κρεατομηχανή των λασιωμένων χαρακωμάτων του «πολεμικού θεάτρου» βρισκόταν σε ασφαλή απόσταση από το στρατόπεδό τους...

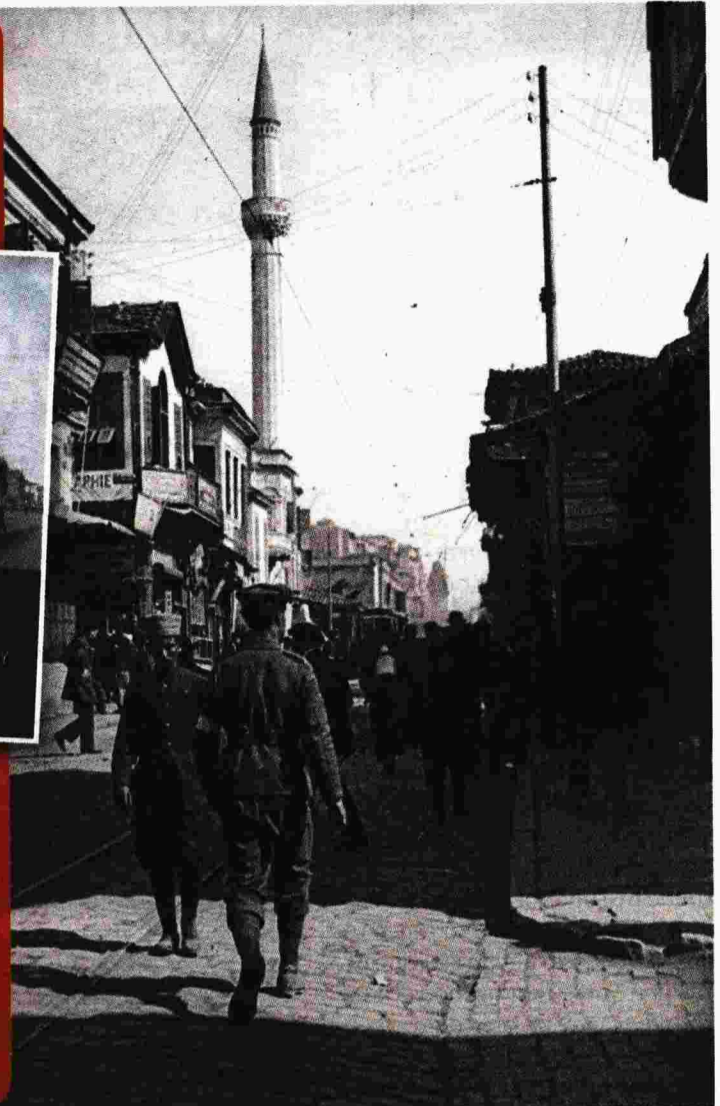

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΛΩΝΑΣ

Η Θεσσαλονίκη στη σκιά του Μεγάλου Πολέμου 1915-1918

University Studio Press, 2018

Σελ. 168

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, του Β. Κολώνας, αποτελεί το πλούσια εικονογραφημένο χρονικό της παρουσίας στρατευμάτων των Συμμάχων (της Στρατιάς της Ανατολής των Αγγλογάλλων) στην πόλη της Θεσσαλονίκης την περίοδο του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, που περιλάμβανε και τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917, γεγονός ορόσημο που κατεύθυνε κατόπιν την εξέλιξή της. Οι 225 χιλιάδες στρα-

Μ. ΡΟΜΠΟΥ-ΛΕΒΙΔΗ

«Επιτηρούμενες ζωές»

Μουσική, χορός και διαμόρφωση της υποκειμενικότητας στη Μακεδονία

Αθήνα (δεύτερη έκδοση, 2018)

Σελ. 326

ΠΕΙΡΑΙΩΣ 131

ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΦΩΤΕΙΝΗ ΒΕΛΕΣΙΩΤΟΥ

HAIG YAZDJIAN

μαζί τους ο Σωτήρης Μπαλλάς

ΤΗΛ. ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ 2103450922

viva.gr

ΧΩΡΗΦΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ

23/3, 30/3

6/4, 13/4, 20/4

Ώρα Έναρξης: 22.30

ΜΝΗΜΗ ΠΑΝΟΥ ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΟΥΣΗ (1937- 2019)

► Του **ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΣΑΪΝΗ**

«Τι ώρα είναι;»
Ηράκλειτος
Π.Κ.

«αεί παις μπητνικίζων»

ΤΟ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΟΝ (το οποίο «φυγείν αδύνατον, εξ ου και ανάποφευκτον», όπως έγραφε ο Καπετάν ΚΔΩΑΣ της ελληνικής λογοτεχνίας) απέδειξε και πάλι την από Γενέσεως Σύμπαντος δύναμή του. Αυτή τη φορά, το πλήρωμα του αδηφάγου χρόνου ήρθε για μια από τις πιο ευγενικές, σεμνές και πιο χαρακτηριστικές φωνές της εναλλακτικής αισθητικής, ιδεολογίας και κουλτούρας του 1960. Γιατί ο καλτ πεζογράφος και ποιητής, σκιτογράφος και εικονογράφος βιβλίων και δίσκων, αλλά και εικαστικός Πάνος («Ππτ δε Σπιτ») Κουτρομπούσης, που έφυγε από κοντά μας την Τετάρτη 20 Μαρτίου, συνδύασε με ιδιосуγκρασιακό τρόπο στο πρωτοποριακό λογοτεχνικό και καλλιτεχνικό του έργο το υπερρεαλιστικό μαύρο χιούμορ με την μπιτ γραφή και την ποπ αρτ με την επιστημονική φαντασία.

Θαμώνας στα στέκια του ελληνικού αντεργκράουντ, συμμετέχει στις δράσεις της «Σκηνής» πριν βρεθεί από το κατάσταση υποδημάτων του «Σίμου του υπαρξιστή» να σπουδάζει κινηματογράφο στη Ρώμη (1955-1957). Ασκητικός πλάνης και κοσμοπολίτης ταυτόχρονα, έζησε πολλά χρόνια στο εξωτερικό, δημοσιεύοντας λογοτεχνικά και εικαστικά έργα σε ελληνικά και αγγλικά περιοδικά («Κούρος», «Τέχνη στην Αθήνα», «New Worlds», «Oz», «Greek Gazette», «London Magazine» και, αργότερα, «Αντί», «Σήμα», «Τραμ» κ.ά.). Πρωτοεμφανίστηκε το 1958 στο περιοδικό «Αθηναϊκά Γράμματα», αλλά συνδέθηκε κυρίως, ως μέλος της συντακτικής επιτροπής, με τη βραχύβια περιπέτεια του πρωτοποριακού περιοδικού «Πάλι», στο οποίο αυτοσυστηνόταν ως «νέος Έλληνας ζωγράφος, σχεδιαστής και ποιητής [...], ο μόνος εκπρόσωπος του κλίματος της "επιστημονικής φαντασίας" στην Ελλάδα».

Στο «Πάλι», ο θαυμαστής του Βόνεγκατ και μεταφραστής του Ρότζερ Ζελάζνι («Επιστροφή στη Γη», 1970, 2000) θα δημοσιεύσει τα πρώτα του υβριδικά ποιήματα, «7 μολυσμένα κομμάτια ύστερα από τη Μεγάλη Βόμβα», δυστοπικές σκηνές από έναν φανταστικό πυρηνικό πόλεμο, τα εικονιστικά και κειμενικά μέρη των οποίων συνδιαλέγονται, αλλά και τα πρώτα του «ταχυδράματα» και «ιστορίες». Στις «Ταχυδραματικές εξηγήσεις», τον πρόλογο του πρώτου του βιβλίου («Περίεργες ιστορίες - Ταχυδράματα», 1978),

ο ίδιος θα μιλήσει για το δικής του εμπνεύσεως νεότευκτο είδος, μεταξύ χάπενινγκ και μονόπρακτου, που αποπειράται να αιχμαλωτίσει στο χαρτί ακαριαίες στιγμές της «φανταστικής καθημερινής πραγματικότητας». Το είδος και τις οφειλές του στις ιστορικές πρωτοπορίες εξετάζει η Ελισάβετ Αρσενίου, κάτω από τον τίτλο «Δημώδης επιστημονική φαντασία» («Νοσταλγοί και Πλαστουργοί: Εντυπα, κείμενα και κινήματα στη μεταπολεμική λογοτεχνία», Τυπωθήτω, 2003).

Τα «ταχυδράματα» (αρκετά παρουσιάστηκαν στο ραδιόφωνο) και οι μετέπειτα «ιστορίες» του Κουτρομπούση («Εν αγκαλιά με Κρισγιαούρι y otros ταχυδράματα y historias περίεργες», Απόπειρα 1978/1987, «Στον θάλαμο του Μυθογράφου. Μικρο-ιστορίες», Απόπειρα 1992, «Η ταβέρνα του Ζολά: καινούργιες και μεταχειρισμένες μικρο-ιστορίες», Ιστός 1997, «Το κεντράκι του Ταρζάν και άλλα

παραμύθια», Γαβριλίδης 2005) αποτελούν σύντομα, συχνά ακαριαία κείμενα, που αντλούν από διαφορετικές ειδολογικές παραδόσεις (θεατρικό έργο ή σενάριο, παραμύθι, διδακτικός μύθος, αλληγορία ή λαϊκή αφήγηση και χρονικό, εγκυκλοπαιδικό λήμμα ή επιστημονικοφανής εξήγηση, αλλά και επικαιρική είδηση), εκφέρονται με χαρακτηριστική γλώσσα, μείγμα επιμελώς ατημέλητης καθαρεύουσας και προφορικής δημοτικής, και έχουν σαφείς αντισυμβατικές, αντιρεαλιστικές, παρωδιακές ή αυτοπαρωδιακές και σατιρικές στοχεύσεις. Όσο για τις πηγές αυτής της λαϊκότερης τέχνης και της προσωπικής μυθολογίας, αυτές είναι ετερόκλητες: η λαϊκή παράδοση, το θέατρο σκιών, ο κινηματογράφος και τα κόμικς, η επιστημονική φαντασία, η μεταφυσική, το αντεργκράουντ, το θέατρο του παραλόγου, «αν όχι και κάποιες σκοτεινές παραβολές του Κάφκα και του Μπόρχες, φιλ-

τραισμένες από μια πολύ πονηρή εκδοχή του κωμικού» (Ευγένιος Αρανίτσας).

Ετσι προκύπτουν «ξωπλάσματα δαιμονικά» και «κομικές παραλλήλιες», έτσι ο Χίτλερ μεταμορφώνεται σε Έλληνα δημόσιο υπάλληλο σε μια παρωδία του ναζισμού, ο Καραγκιόζης περιοδεύει στο Θιβέτ στην ομώνυμη δίπρακτη κωμωδία, ο Μέγας Αλέξανδρος αντιμετωπίζει Αμερικανούς υπερήρωες των κόμικς σε μια μεταμοντέρνα, ίσως, εκδοχή της «Φυλλάδας του Μεγαλέξανδρου», ενώ «Η Βαμπίρσισα» και το φάντασμα του αμετανόητου μπεκρή με το όνομα Σκοτώνης λες και έχουν βγει από τις «Παραδόσεις» του Νικόλαου Πολίτη («Το φάντασμα των παλαιών ημερών»). Ετσι προκύπτει, επίσης, και η ψευδοκριτική της «Μαύρης Αθήνας» του Μάρτιν Μπερνάλ («Οι Αρχαίοι Έλληνες ήταν αραπάδες») αλλά και ο εγγονοπουλικός «Δεκήρυκος ο Βολιώτης».

Προφανής αυτοαναφορική

εικονογράφηση της συγκρητιστικής ειδολογικής πρακτικής του ο «Ομοιοστατικός Κρυπτο-τοπο-σκοπικογράφος ΔΕ ΤΖΟΥΛΙΑ», μια μυθογραφική συσκευή η οποία, «βασισμένη εις τον Νόμον του Τυχαίου» και τρεφόμενη «διά μουσικών εγγράφων και μουσικών ήχων» μπορεί να δημιουργήσει «Λογοτεχνοποιητικές Εικαστικές Συμφωνίες». Τα προϊόντα του μυθογράφου συνδυάζουν όλα τα είδη, όπως συμβαίνει στην κατασκευή του Φρανκενστάιν, το «τέρας» που πρωταγωνιστεί σε κάποιες ιστορίες του Κουτρομπούση, αντιπρόσωπος και αυτός της περίφημης οργάνωσης ΚΔΩΑ (Κτηνώδης Δύναμις Ογκώδης Αγνοία) που ίδρυσε παιγνιωδώς ο ίδιος ο συγγραφέας. Τόσο ο Φρανκενστάιν όσο και ο έγκλειστος σε νευρολογική κλινική και εφευρέτης του Μυθογράφου πιλότος Μπέννεττ αποτελούν περσόνες όχι μόνο του Κουτρομπούση, αλλά και του νεο-πρωτοποριακού καλλιτέχνη.

Παρά το ανανεωμένο ενδιαφέρον για το εικαστικό του έργο που ακολουθεί την τεχνική του κολάζ (βλ. Θανάσης Μουτσόπουλος, «Τι τρέχει; Οι εικόνες του Πάνου Κουτρομπούση», Futura, 2000), παρά τη συμπερίληψή του στην ανθολογία του Νίκου Σταμπάκη («Surrealism in Greece: An Anthology», University of Texas Press, 2008), τα κείμενα του Κουτρομπούση δεν βρήκαν, ακόμα, τη θέση τους στις ιστορίες της ελληνικής πεζογραφίας. Το δύστροπο και αταξινόμητο για «ακαδημαϊκίζήδες ερευνητές» και «κρηνιολόγους των σαλονιών» έργο του παραμένει, ωστόσο, δραστικό, όπως τουλάχιστον μαρτυρά η αναγνωστική ανταπόκριση. Αυτό που δεν αμφισβητείται είναι η σημαντική θέση του δίπλα στους αντιρεαλιστές που, μετά το 1960, πρότειναν και εξερεύνησαν καινοφανείς συνδυασμούς αφηγηματικών πρακτικών. Τα ταχυδραματικά συμβάντα του Πάνου Κουτρομπούση και τα προϊόντα της φανταστικής μυθογραφικής συσκευής του πιλότου Μπέννεττ στέκονται επάξια δίπλα στα μεταμυθοπλαστικά έργα του Αλέξανδρου Σχινά, τα φανταστικά πεζά του Δημήτρη Ρικάκη, το ποιητικό έργο του Σπύρου Μείμάρη και του Αλέξανδρου Πωη και τη δημόσια εκδοχή του γλωσσοκεντρισμού του Πάρη Τακόπουλου.

Όπως και να 'χει, αν είναι γνωστό τοις πάσι ότι «ετούτη η γη που την πατούμεν όλοι μέσα θα βρεθούμε. Αμψώς;», άλλο τόσο είναι γνωστό ότι «Ο Συρρεαλισμός δεν πεθαίνει ποτέ», όπως έλεγε ο Ζα-ρατούστρας!

